

5. Демченко І. В. Переваги та ризики європейської інтеграції України. Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції (м. Маріуполь, 9–10 жовтня 2019 р.). Маріуполь ; Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2019. с. 260-261. URL: <https://dsum.edu.ua/wp-content/uploads/2019/10/Konferentsiya-2019-1.pdf#page=260>

**УДК 339.564**

*Косторной С.В.,  
к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,  
Таврійський державний агротехнологічний університет  
імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь, Україна*

## **ПРОБЛЕМИ ЕКСПОРТУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ ДО КРАЇН ЄС**

Україна обрала шлях євроінтеграції та її розвиток безпосередньо залежить від налагодження економічних та фінансових зв'язків з країнами ЄС. У 2014 році було підписано Угоду про асоціацію [1], що передбачає, зокрема, Поглиблену та всеохоплюючу зону вільної торгівлі (ПВЗВТ) між Україною та ЄС, що визначає правову базу для вільного переміщення товарів, послуг, капіталів, частково робочої сили між Україною та ЄС. Це має суттєвий вплив на обсяги експорту та імпорту між Україною та країнами ЄС, а також створює можливість для українських сільськогосподарських підприємств покращити свої фінансові результати.

Також були передбачені зміни в оподаткуванні – двостороннє зниження та скасування мит. При цьому Україна перебуває у привілейованому становищі, оскільки ЄС знижуватиме митні ставки швидшими темпами і до більш низького остаточного рівня [2].

За оцінками Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, були обнулені мита ЄС на 94,7% товарної номенклатури промислових товарів. По

83,4% сільгосптоварів та товарів харчової промисловості ЄС скасував мита, ще щодо 15,9%, почали діяти так звані тарифні квоти. В рамках таких квот передбачені нульові ставки ввізного мита, а поза їх обсягами до товарів застосовуються ті самі мита, які діяли й раніше, тобто до Угоди про асоціацію.

Передбачено 36 категорій товарів, до яких ЄС застосовує тарифні квоти, зокрема:

- низка продуктів тваринного походження: від м'яса до меду;
- продукти рослинного походження: зерно, гриби, часник тощо;
- кілька позицій готових харчових та інших продуктів, наприклад цукор, сік, оброблені томати, етанол і цигарки.

Використання тарифних квот є дуже нерівномірним. Серед 36 товарних категорій, щодо яких в ЄС діють тарифні квоти, протягом 2015 року було повністю використано 9 тарифних квот, 11 – частково, а 16 не використовувалися взагалі [3].

Найбільшим попитом користувалися безмитні квоти на такі продукти: мед, виноградний та яблучний соки, оброблені томати, цукор, крупи та борошно, м'ясо птиці, пшениця, кукурудза, ячмінь.

Протягом наступних років відбудеться поступове зниження до нуля низки мит, а також розширення обсягів тарифних квот для кількох товарів, у тому числі меду, пшениці, кукурудзи, соку. Зниження мит Україною відбуватиметься повільніше, ніж це зробив ЄС.

Для частини товарів скасування мит не означає автоматичного поліпшення доступу, бо для виходу на ринок треба також виконати вимоги щодо безпечності продукції. Найсуворішими вони є до продукції тваринництва, де нині доступ на ринок ЄС надається кожному підприємству індивідуально, після тривалої перевірки [3].

Від впровадження Угоди очікуються наступні позитивні ефекти:

- зниження ставок мита при експорті та імпорті з країнами ЄС;

- український бізнес отримує стабільний та передбачуваний преференційний доступ до європейського ринку (понад 500 мільйонів споживачів);
- зростання експорту та імпорту. За прогнозами експертів, завдяки скасуванню мит щороку експорт сільськогосподарської продукції зростатиме на 11–12%, імпорт - на 1,5–2%;
- покращення української законодавчо-нормативної бази, з метою узгодження із законодавством Європейського Союзу;
- покращення бізнесового клімату в Україні, зокрема щодо боротьби проти корупції, що збільшить інвестиційну привабливість України;
- покращення економічної безпеки країни (зменшення тиску Російської Федерації);
- зростання ВВП, збільшення рівня життя населення.

В останні роки спостерігається тенденція до посилення економічної співпраці між Україною та Європейським Союзом. Про це свідчить динаміка зовнішньоторговельної діяльності – зміни обсягів експорту та імпорту.

За даними Державної служби статистики України [4] у 2020 році на країни ЄС припадало 38% українського експорту (18,6 млрд дол. США із загальної суми 49,2 млрд дол. США). Також значні обсяги товарів спрямовуються до Китаю (14%), Російської Федерації (5%), Туреччини (5%), та Індії (4%).

В 2016-2019 роках спостерігалася стійка тенденція до збільшення обсягів експорту (таблиця 1).

Його загальний обсяг зріс з 36 до 50 млрд дол. США. За цей же час експорт до країн ЄС зріс з 13 до 21 млрд дол. США – тобто на 49%, найбільші обсяги припадали на Польщу, Італію, Німеччину, Угорщину. Позитивна тенденція дещо порушилася у 2020 році – вплинули карантинні обмеження. Що стосується експорту до інших країн, то різке зростання спостерігалось щодо Китаю (майже в 4 рази), експорт до Російської Федерації скоротився на 25%.

## Обсяги експорту товарів України в 2016-2020 рр.

Країни	Обсяг експорту, тис. дол. США					Відхилення	
	2016	2017	2018	2019	2020	абсолютне	відсоткове
Усього	36361711	43264736	47339935	50060336	49212901	12851190	135,3
у тому числі							
Країни ЄС	13496283	17533404	20158485	20752263	18612101	5115817	137,9
з них							
Польща	2200010	2724590	3257581	3296539	3273145	1073135	148,8
Італія	1929576	2469477	2628789	2418878	1928912	-664	100,0
Німеччина	1423735	1754186	2208422	2383394	2071785	648050	145,5
Угорщина	1053084	1326389	1646312	1562810	1263812	210728	120,0
Російська Федерація	3592918	3936464	3654090	3243065	2706012	-886906	75,3
Туреччина	2049065	2519134	2352402	2619062	2436279	387215	118,9
Китай	1832519	2039328	2200268	3593684	7112698	5280179	388,1
Індія	1903067	2205656	2175943	2024052	1972096	69029	103,6

Найбільшу частку в товарній структурі експорту України до ЄС має продукція агропромислового комплексу: рослинництва, тваринництва, харчові продукти – разом 35% загального обсягу експорту. Також суттєву частку мають метали та вироби з них (16,7%), машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання (14,8%) [4].

Сільськогосподарські підприємства та підприємства з переробки сільськогосподарської продукції України зацікавлені в налагодженні збуту своєї продукції до країн ЄС. Цьому сприяють наступні фактори:

- ціни на сільськогосподарську продукцію в країнах ЄС зазвичай вищі, ніж в Україні;
- значна кількість потенційних споживачів;
- можливість отримати бюджетне відшкодування з ПДВ при експорті;
- відсутність експортного мита для більшості видів продукції;
- низькі ставки імпортного мита в країнах ЄС.

Стримуючими факторами є:

- відсутність досвіду з продажу продукції на експорт у фахівців більшості підприємств;
- організаційні складнощі та пов'язані з ними витрати;
- жорсткі норми щодо якості та безпечності продукції, яка експортується, необхідність сертифікації;
- наявність квот на експорт окремих видів продукції до ЄС;

Ми вважаємо, що розширення співпраці з ЄС та продовження впровадження Угоди про Асоціацію призведе до всебічного розвитку нашої країни.

### Список використаних джерел

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: [http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984\\_011](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011)

2. Косторной С.В., Дмитров О.М. Вплив Угоди про асоціацію з ЄС на оподаткування сільськогосподарської продукції. *Проблеми та перспективи фінансового забезпечення аграрного сектору: вітчизняний та зарубіжний досвід : матер. Міжнар. наук.-практ. конференції*; Київ: НУБІП, 2018. URL: <http://elar.tsatu.edu.ua/handle/123456789/7589>

3. Косторной С. В. Оподаткування експорту сільськогосподарської продукції до країн ЄС. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2019. №2(40). URL: <http://elar.tsatu.edu.ua/handle/123456789/13527>

4. Економічна статистика. Зовнішньоекономічна діяльність. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: [http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu\\_u/zed.htm](http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zed.htm)